

Tom Egeland

Den
trettede
disippel

ASCHEHOUG

I

Oslo
(Tel Aviv)

Victoria

I

HUN VET AT HUN SKAL DØ. Jeg ser det i blikket hennes, snart er det min tur, tenker hun.

Slutten på noe er begynnelsen på noe helt annet. Jeg har alltid likt den tanken. Selv døden fører oss videre, ikke til himmels, bevare meg vel, men kanskje til noe vi ikke riktig kan forestille oss.

Hodet hennes hviler på to puter. Huden kleber seg til skallen. Jeg holder henne i hånden, den er klam og spinkel, og jeg klemmer forsiktig. Hun bikker hodet til siden og ser meg inn i øynene. Resignert, ikke redd. Munnen er halvåpen, leppene fargeløse. Hun ser akkurat ut som mamma i timene før hun sovnet inn.

Plutselig hoster hun og sperrer opp øynene, jeg leser desperasjonen i blikket hennes: *Bjørn, det er noe jeg må fortelle deg!*

«Shhh,» hvisker jeg. Jeg lener meg mot henne og stryker henne på kinnet. Leppene hennes former et lydløst budskap, ordene vil ikke slippe tak i tungen. Alt jeg hører, er vislingen fra surstoffslangene som er stukket inn i neseborene hennes. Hun sukker, dypt og rallende. Jeg legger øret helt inntil de tørrsprukne leppene.

Små, små stønn. Hun vil så gjerne si noe, men hun makter ikke.

«Vi kan ta det senere,» sier jeg lavt.

Øynene hennes blir blanke, vi vet begge at det aldri blir noe senere.

Hør på meg, trygler blikket hennes, *det er viktig!* Hun klarer så vidt å løfte den blåflekkete armen. En kanyle er festet til hånden med hvit tape. Fra en infusjonspose over sengen siver en cocktail av beroligende og smertestillende medikamenter. Drypp av håp som bare utsetter det uunngåelige.

«Shhh,» hvisker jeg.

Hun glir inn i drømmeløst mørke. Et skop overvåker hvert svinnende pulsslag. Hun rykker til, øyelokkene dirrer, langsomt gløtter hun opp. «... *oshe* ...» mumler hun. Jeg oppfatter ikke hva hun sier. *Oshe?* Jeg lener meg nærmere, «*hva sa du?*», hun prøver å uttale noe, men det kommer ut som et stønn, hun trekker pusten:

«...*osjel!*»

VICTORIA HETER HUN. I mange år har hun vært min nærmeste kollega og en slags venn. Jeg skriver «en slags» fordi vi aldri har vært sammen privat eller gjort slike ting som venner gjør. Likevel har det alltid vært et bånd av fortrolighet mellom oss, av latter og ømhet og varme. Jeg har alltid tenkt på Victoria som en god venn, og jeg tror hun føler det samme. Hun er mye eldre enn meg, professor i middelalderarkeologi og landets ledende ekspert på norrøn byggeskikk. Selv er jeg førsteamanuensis og knapt nok ekspert på mer enn mitt eget forråd av komplekser og vrangforestillinger. I alle år har Victoria vært en alliert, en faglig støttespiller, med en trøstende skulder når det trengtes. Mer enn noen har hun mast på meg om å søke et professorat, og like lenge har jeg føyst vekk oppfordringene hennes. *Professor Bjørn Beltø*. Latterlig.

Døren går opp. Jakob, sønnen hennes, åpner den med ryggen. Det var Jakob som ringte meg da hun ble innlagt. Han har vært ute på kjøkkenet og hentet to pappkrus med kaffe, han skjelder sånn på hendene at han søler på gulvet. Han rekker meg et av krusene og setter det andre på nattbordet. Jakob driver med kroppsbygging på fritiden og ser ut som en velfødd kanadisk slagbjørn. Men akkurat nå er han en pjustekete og forvokst guttunge som snart skal miste mammaen sin.

Jeg burde si noe trøstende, men hva? Vi vet begge at hun ligger for døden. Det er snakk om timer, dager.

«Mor?» sier Jakob. «Mor, hører du meg?»

Hun rører så vidt på hodet.

«Mor, vi er her. Bjørn og jeg er her hos deg. Far kommer snart.» Stemmen hans mister kraften mot slutten.

Hun forsøker å sette seg opp, men hun klarer ikke. Hun stønner noe. Jakob og jeg ser spørrende på hverandre.

«Hva sier du, mor?»

Det er ikke Jakobs blick hun møter, men mitt. Hun anstrenger seg for å presse frem ordet:

«... *oshe* ...» stønner hun.

Hun snur seg mot sønnen, som om hun vil si noe mer, men kraften har allerede rent ut av henne.

Jakob: «Mor?»

«Vi finner ut av det,» sier jeg. Mest for å berolige Victoria. Det er tydelig at hun vil si oss noe, noe viktig, men hun klarer ikke.

Embolisk hjerneslag, sa legen som var her for litt siden. En partikkel har løsnet fra en blodåre, flytt med blodet og kilt seg fast et sted i hjernen.

Jeg forsøker å forestille meg hva hun tenker. Hun vet at hun skal dø. Vi har det alle i oss – å vente på døden, å forsone seg med den, i vissheten om at hjertet slår sine siste slag og at du snart skal hengi deg til mørket.

II

Jeg har sett mennesker sovne inn.

En gang leide jeg en annen kvinnelig kollega inn i døden, ja, jeg holdt hånden hennes i min da hjertet stanset. Som student var jeg vilt forelsket i henne. Hun het Grethe og var min professor og min venn.

Det er femten år siden nå. En gang på sensommeren det samme året avdekket franske, britiske og amerikanske arkeologer et skjelett i en sarkofag under steingulvet i den eldgamle kirken Le Lieu, på folkemunne kjent som Kristi hvile, i Béziers i Frankrike. Jeg var ikke der. Jeg hadde mitt å stri med på den tiden. Men jeg vet hva de fant. I sarkofagen lå skjelettet til en mann som levde for to tusen år siden. Du kan tenke deg resten. Nyheten ble ettertrykkelig dysset ned. Annet var ikke å vente.

Slik sluttet historien, trodde jeg. Men det gjorde den selv-sagt ikke.

Alt går i sirkel. Ingenting ender.

Alt bare fortsetter på en annen måte.

III

En times tid senere kommer Victorias ektemann.

Ragnvald er en mann som haster gjennom tilværelsen, som om han alltid er for sent ute, hvilket han er, og slik – alt-for sen – kommer han hastende til sin hustrus dødsleie. Han er tilkalt fra et møte i London. Han driver en lukrativ bedrift som lager ventiler til oljeindustrien. Myndig. Maskulin. Sølv-grått hår. Skarpskåret ansikt, fullt av rynker, men samtidig tiltalende. Armbåndsuret er en eksklusiv Patek Philippe. Blazer fra Armani. Som sin sønn er han stor, tung, muskuløs.

«Noe nytt?» spør han andpustent. Han må ha løpt opp trappene og bort den lange sykehuskorridoren.

«Hun –» begynner Jakob. Stemmen brister. I møte med sin far klarer han ikke å si noe.

«Legen lovet å komme tilbake så snart du var her,» sier jeg.
«Å, er det deg?»

Tonen er bisk, som om det først nå går opp for ham at jeg sitter ved sykesengen. Han setter seg på sengekanten og stryker Victoria over kinnet. Ansiktet hans gjennomgår en nesten umerkelig forandring. «Victoria?» hvisker han inn i øret hennes. «Det er meg. Vic? Jeg er her nå.» Ansiktet hans mykner. En rykning i munnviken. Øynene smalner og blir blanke. En svak dirring i leppene. Så finnes det et mildere, ømmere vesen på innsiden av fasaden av stålarmert betong. Det er nok ham Victoria elsker. Han som ikke synes. Igjen stryker han henne over kinnet. «Det går bra, Vic.»

Inderligheten virker fremmed, som om det bak alt det harde og kantete finnes en hengiven og øm kosegutt. Illusjonen brister i det samme han ser opp og bjeffer: «Finnes det ikke noe kaffe her?» Jakob spretter opp, alltid den lydige, og går ut på kjøkkenet. Ragnvald reiser seg og stiller seg ved vinduet; det er ikke godt å si om han beundrer utsikten eller sitt eget speilbilde. Ryggen er bred som en fjellknaus.

Victoria fortalte meg at han demonstrativt forlot huset den første gangen Jakob tok med seg sin homofile kjæreste hjem. Han hilste ikke på kjæresten, han tok ham ikke i hånden, han sa ikke et ord, han verdiget ham knapt et blikk, han marsjerte ut og kom ikke tilbake før dagen etter.

Jakob returnerer med tre pappkrus klemt mellom hendene. Ragnvald og jeg tar hvert vårt. Victoria klynker. Vi snur oss mot henne i en brå og synkron bevegelse. Men hun åpner ikke øynene. Hun er ikke her.